

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN AȘEZAREA DE PE DEALUL BOTOȘANCA (COMUNA ROMA, JUDEȚUL BOTOȘANI)*

COSTICA BUZDUGAN, DRAGOMIR POPOVICI, ION ALEXOAIÈ

Intensificarea în ultima vreme a cercetărilor arheologice pe cuprinsul județului Botoșani a făcut posibilă verificarea unor obiective amplasate în zone afectate de lucrări de îmbunătățiri funciare. Desfășurarea unor astfel de lucrări de ameliorare a solurilor supuse degradării a determinat și cercetarea unor stațiuni arheologice de pe teritoriul comunei Roma. Printre acestea se numără și așezarea din punctul denumit de localnici „Botoșanca“ cunoscută relativ recent¹.

Punctul „Botoșanca“ se află pe versantul stîng al văii cu același nume la circa 600 m de marginea sud-estică a satului Roma. În stînga șoselei ce duce spre Botoșani (fig. 1). Terenul are forma unui platou înalt de 175 m, ce înclină ușor dinspre nord-vest spre sud-est. Înspre sud-est el se îngustează căpătînd forma unui pînten care înaintează spre pîriul Morișca, unde se termină abrupt. Platoul, îndeosebi partea înclinată a acestuia, a constituit vatra unei vechi și întinse așezări, al cărei perimetru închide o suprafață de aproximativ 50 ha.

Cercetările arheologice efectuate în 1985 de Muzeul de istorie al R.S.R., împreună cu Muzeul județean Botoșani au avut drept scop stabilirea ariei de răspîndire a vestigiilor arheologice, perioadele istorice pe care acestea le reprezintă și intensitatea de locuire.

Cercetările, care nu depășesc limitele unui sondaj de informare, s-au desfășurat pe patru secțiuni (I, II, III și IV) paralele și inegale ca lungime, orientate sud-nord-sud. Ele au fost deschise spre marginea de sud a platoului, deoarece în partea opusă arăturile efectuate pînă la o adîncime foarte mare distruseră stratul arheologic pe toată grosimea lui.

Pentru a obține o imagine de ansamblu asupra intensității de locuire, cele patru secțiuni au fost trasate la distanțe relativ mari una de alta. Săparea lor a dovedit o locuire de lungă durată, începînd din epoca neolitică și pînă în secolele III—IV e.n., dar de o intensitate redusă. Stratul arheologic, destul de subțire și discontinuu a fost distrus pe alocuri în întregime de lucrările agricole și de agenții naturali. Numeroase resturi de locuire, dislocate de diferite lucrări agricole, au fost apoi antrenate și mișcate spre piciorul pantei de șuvoaiele de ape pluviale sau rezultate din topirea zăpezilor. Aceste cauze,

¹ I. Alexoaiè, *Cercetări arheologice pe teritoriul comunei Roma, județul Botoșani*, Comunicare susținută la sesiunea științifică a Muzeului de istorie Botoșani; Botoșani 25 — 26 octombrie 1985.

ca și agenții chimici explică starea de conservare precară a materialului arheologic în marea lui majoritate.

Stratigrafia așezării, destul de simplă și unitară în cele patru secțiuni săpate, prezintă următoarea succesiune: Consemnăm în primul rând, un strat de pământ negru nisipos, a cărui grosime depășește doar pe alocuri 0,20 m, reprezentând solul vegetal actual, în care apar resturi arheologice răvășite de lucrările agricole. Sub el se află un strat de pământ brun-cenușiu, gros de 0,20—0,60 m, în cuprinsul căruia apare ceramică fragmentară, bucăți de chirpic, oase de animale și cărbune. Acestuia îi urmează un strat maroniu, cu pigmenții gălbui, avînd o grosime cuprinsă între 0,60—0,80 m. În interiorul lui sînt pigmenți de chirpic ars. Acest strat suprapune solul galben, steril din punct de vedere arheologic.

În cele ce urmează vom prezenta conținutul descoperirilor pe secțiuni.

S. I. Printre vestigiile de locuire descoperite în această secțiune sîmna-lăm prezența unui popor, lucrat din gresie fină, de culoare gălbuie, aparținînd neoliticului (fig. 2/2), ca și unele fragmente ceramice prevăzute cu decor pictat caracteristic fazei B a culturii Cucuteni. Menționăm apoi cîteva fragmente de vase hallstattice tîrzii, lucrate din pastă grosieră, cu nisip și cioburi pisate în compoziție (fig. 2/4), printre care și o toartă de cană prevăzută pe suprafața exterioară cu o ușoară albieră longitudinală (fig. 2/1). Dar, multe vestigii arheologice, cuprinzînd fragmente de vase de diferite forme și dimensiuni, lucrate la roată, din pastă fină, de culoare cenușie sau cenușiu-gălbuie, ornamentate uneori cu briu în relief, aparțin secolelor III—IV.

S. II. Pe lîngă un torțor fragmentar din silix vinăt, în această secțiune au fost identificate fragmente de vase lucrate din pastă fină ori zgrunțuroasă, de culoare cenușie sau gălbuie, databile în secolele III—IV. Unele dintre ele sînt prevăzute cu ornamente constînd din linii orizontale, briu simplu sau chiar fațete (fig. 3/1, 8—10). Unele torți sînt ornamentate pe suprafața exterioară cu caneluri largi longitudinale (fig. 3/6).

S. III. În cuprinsul ei nu au apărut decît doar mici fragmente de vase din diferite perioade istorice, răvășite de lucrările agricole.

S. IV. Care este și cea mai mare ca lungime, a dat la iveală cele mai multe materiale arheologice. Din cauza terenului înclinat materialele apar însă amestecate și masate spre piciorul pantei, astfel încît atribuirea lor diferitor perioade istorice nu se poate decît pe baze tipologice, cele mai vechi resturi de locuire, identificate îndeosebi spre piciorul pantei, datează din epoca neolitică, fiind reprezentate prin fragmente ceramice cu pictură specifică culturii Cucuteni B. Mai bine documentată, mai ales prin ceramică fragmentară, este perioada tîrzie a epocii bronzului. Fragmente provenind de la vase de dimensiuni mijlocii, în formă de borcan, confecționate din pastă cu ingrediente în compoziție, de culoare brun-gălbuie apar frecvent. Multe sînt prevăzute cu briu simplu în relief (fig. 4/6) sau alveolar, dispus imediat sub buză (fig. 3/4), elemente decorative ce caracterizează producția ceramică a culturii Noua. Unele fragmente de vase au deasupra briului reliefat găuri rotunde, a căror semnificație rămîne încă necunoscută (fig. 5/1), iar altele sînt prevăzute pe buză cu creșături oblice (fig. 3/3). Printre ele se întîlnesc și torți de cești (fig. 5/7). Prima epocă a fierului este atestată doar prin cîteva fragmente

de vase mari, de culoare brun-gălbuie, caracteristice perioadei tîrzii (Ha D). În schimb, perioada secolelor III—IV este bogat reprezentată, în special prin fragmente de vase lucrate la roată, din pastă fină, uneori zgrunțuroasă, de culoare cenușie sau gălbuie. Deseori ele sînt ornamentate cu linii incizate, în relief sau fațetate (fig. 2/6—8; 4/1—3,5; 5/2—5; 6/1—4,7; 7/6—10; 8/4—5). Uneori liniile orizontale sînt asociate cu linii în zig-zag (fig. 4/7). Alteori briul orizontal reliefat este traversat de linii oblice punctate (fig. 4/8). Cănille sînt reprezentate prin exemplare din pastă fină, de culoare cenușie, cu toartă din bandă (fig. 3/3, 5; și 5/6).

Cîteva fragmente de străchini reconstituie forme tronconice cu profilul scund, ornamentate cu linii simple dispuse orizontal, sub buză sau gît (fig. 7/1—3; 4—5). Amfore fragmentare (fig. 6/6) și vase mari de provizii vin să întregescă repertoriul ceramicii din această perioadă. În categoria celor din urmă produse se înscrie un vas de mari dimensiuni, lucrat la roată din pastă zgrunțuroasă, de culoare cenușie-gălbuie². Vasul ars secundar, are corpul ovoidal, cu partea superioară mult bombată, cu gura strîmtă. Sub buză are două benzi de cite patru linii simple, dispuse orizontal. Dedesubt se află trei benzi vălurite, iar sub ele o altă bandă de patru linii simple. Pe umărul vasului sînt două linii orizontale, fin incizate (fig. 8/1).

Cercetările practicate, deși modeste ca întindere precizează că cele mai vechi resturi de locuire descoperite în așezarea de pe dealul Botoșanca datează din neoliticul tîrziu. La rîndul lor, acestea sînt suprapuse de vestigii caracteristice epocii bronzului, cărora le urmează unele dovezi hallstattiene tîrzii. Cel mai bine documentată însă este perioada secolelor III—IV. Ele reflectă o locuire de mare extîndere și de lungă durată, dar de o intensitate redusă.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE L'ÉTABLISSEMENT SITUÉ SUR LA COLLINE BOTOȘANI, COM. DE ROMA, DÉP. DE BOTOȘANI

Résumé

Les recherches archéologiques effectuées en 1985 sur le territoire de la commune de Roma ont été déterminées, entre autres, par des travaux d'amélioration foncière.

L'endroit „Botoșanca“ se trouve sur la rive gauche de la vallée au même nom, à environ 600 m sud—est de Roma.

Les fouilles archéologiques effectuées sur le bord méridional du plateau ont relevé l'existence d'un établissement à plusieurs niveaux d'habitation. Le plus ancien date de l'époque néolithique et contient des fragments de céramiques pointes, spécifiques pour la phase B de la civilisation de Cucuteni. Dans le niveau suivant, appartenant à la période tardive de l'âge du bronze, ont été trouvés plusieurs tessons avec des ornements caractéristiques pour la civilisation Noua. On a constaté l'existence aussi d'un niveau Hallstatt D.

Le dernier niveau d'habitation contient un grand nombre de fragments de vases travaillés à la tour du potier, ornementé souvent avec des incisions horizontales simples ou avec des lignes ondulées, appartenant III-e — IV-e siècles de n. è.

² Vasul, aflat în colecțiile Muzeului județean Botoșani, a fost descoperit în mod întâmplător de Pavel Mihai din satul Roma.

* Săpăturile de la Roma, punctul „Botoșanca“, au avut un caracter de salvare și au fost executate cu sprijinul I.E.E.L.I.F. Botoșani. Mulțumim și pe această cale ing. C. Purice, director și ing. D. Cantemir pentru sprijinul acordat.

Légende des figures

Fig. 1 — La carte de la commune de Roma avec la colline Botoșaneá.

Fig. 2 — Céramique et objets découverts dans l'établissement : 2, hache en pierre de l'époque néolithique ; 1, 4 fragments céramiques hallstattiens (SI) ; 3, 5, 6 — 9, fragments céramiques du IIIe — IVe siècles (SIV).

Fig. 3 — Céramique découverte dans l'établissement : 3, 4, la période tardive de l'âge du bronze (S. IV) ; 1, 6, 8 — 10, IIIe — IVe siècles (S. II).

Fig. 4 — Céramique découverte dans l'établissement : 6, la période tardive de l'âge du bronze ; 1 — 3 5, 7 — 8, IIIe — IVe siècles (S. IV).

Fig. 5 — Céramique découverte dans l'établissement : 1, 7, la période tardive de l'âge du bronze ; 2 — 6, IIIe — IVe siècles (S. IV).

Fig. 6 — Céramique découverte dans l'établissement : 1, 4, 6 — 7, IIIe — IVe siècles.

Fig. 7 — Céramique découverte dans l'établissement : 1 — 10, IIIe — IVe siècles (S. IV)

Fig. 8 — Céramique découverte dans l'établissement : 1 — 8, IIIe — IVe siècles (S. IV),

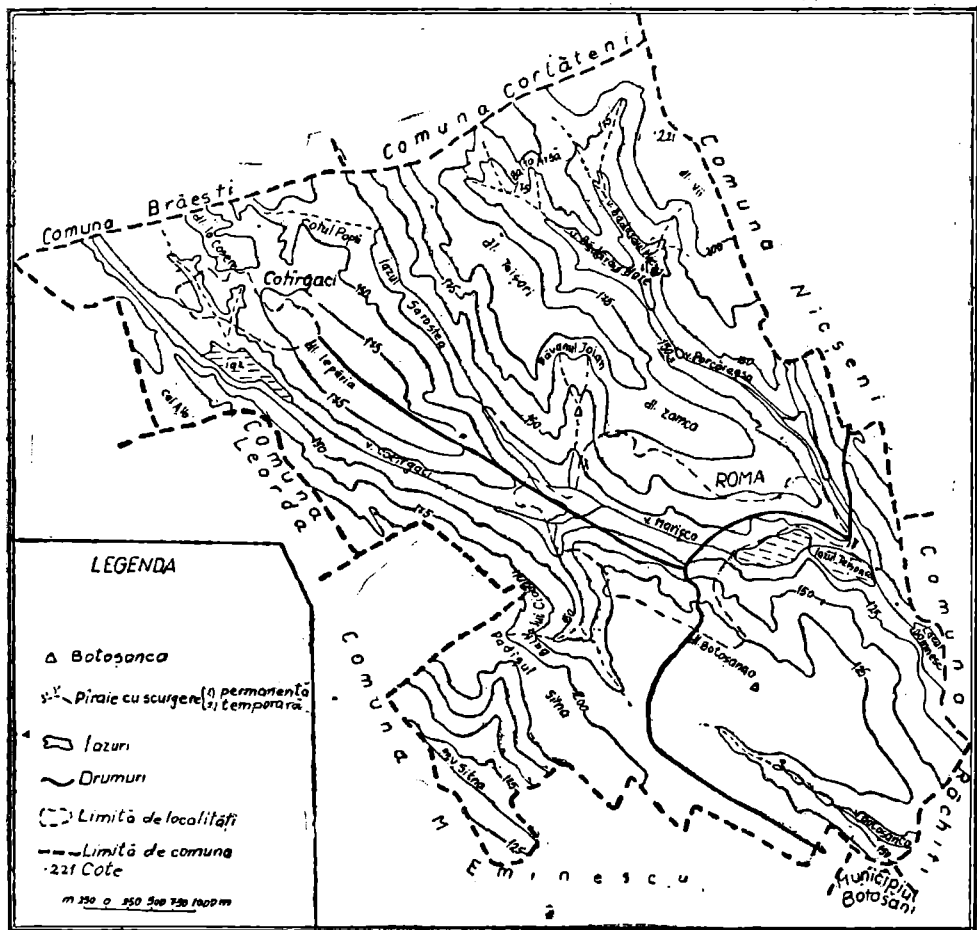

Fig. 1 — Harta comunei Roma cu punctul „Botoșanca“

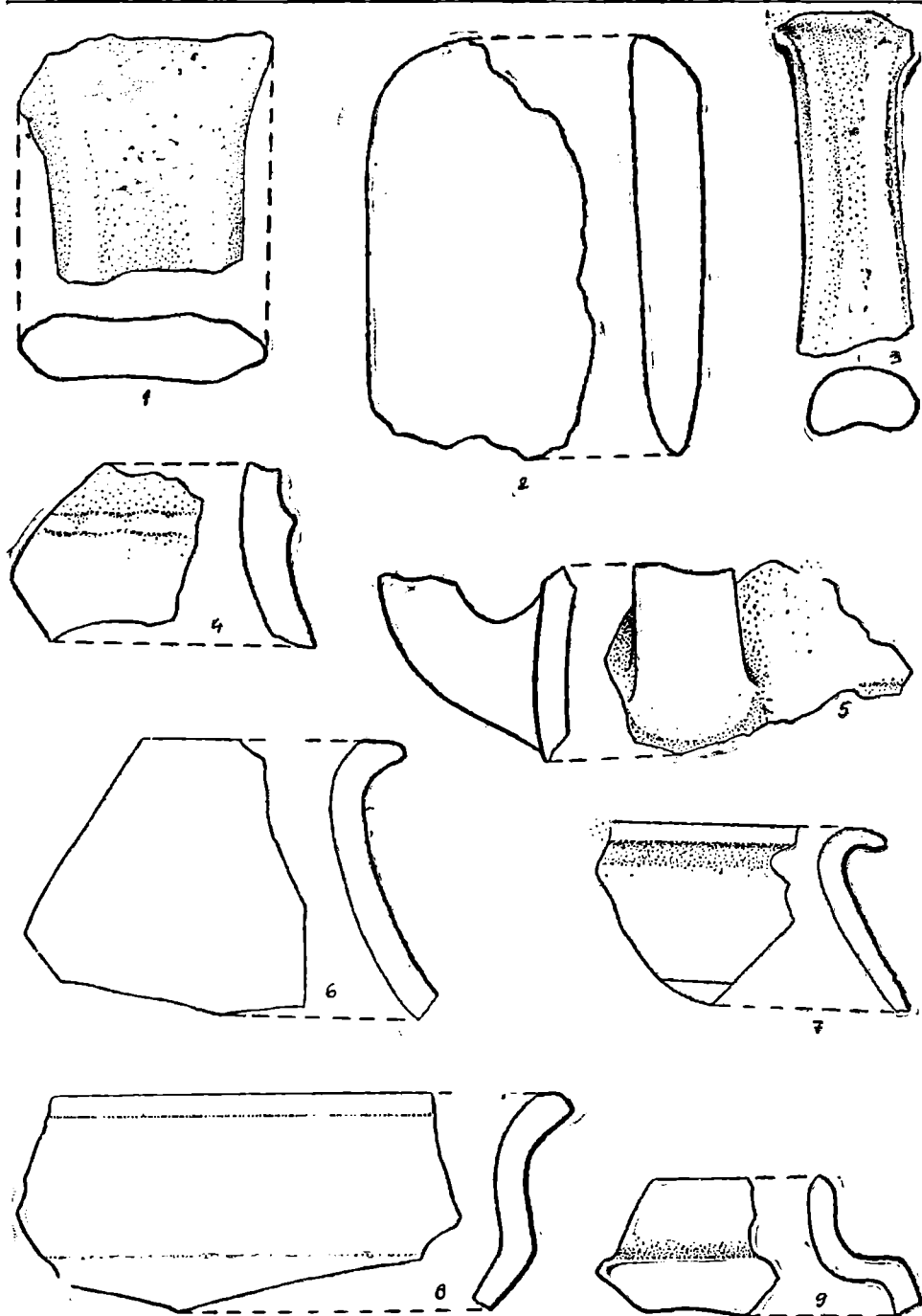

Fig. 2 Ceramică și obiecte descoperite în așezare : 2, topor de piatră din epoca neolitică ; 1, 4, fragmente ceramice hallstattiene tirzii (S I) ; 3, 5, 6 — 9, fragmente ceramice din sec. III — IV (S. IV).

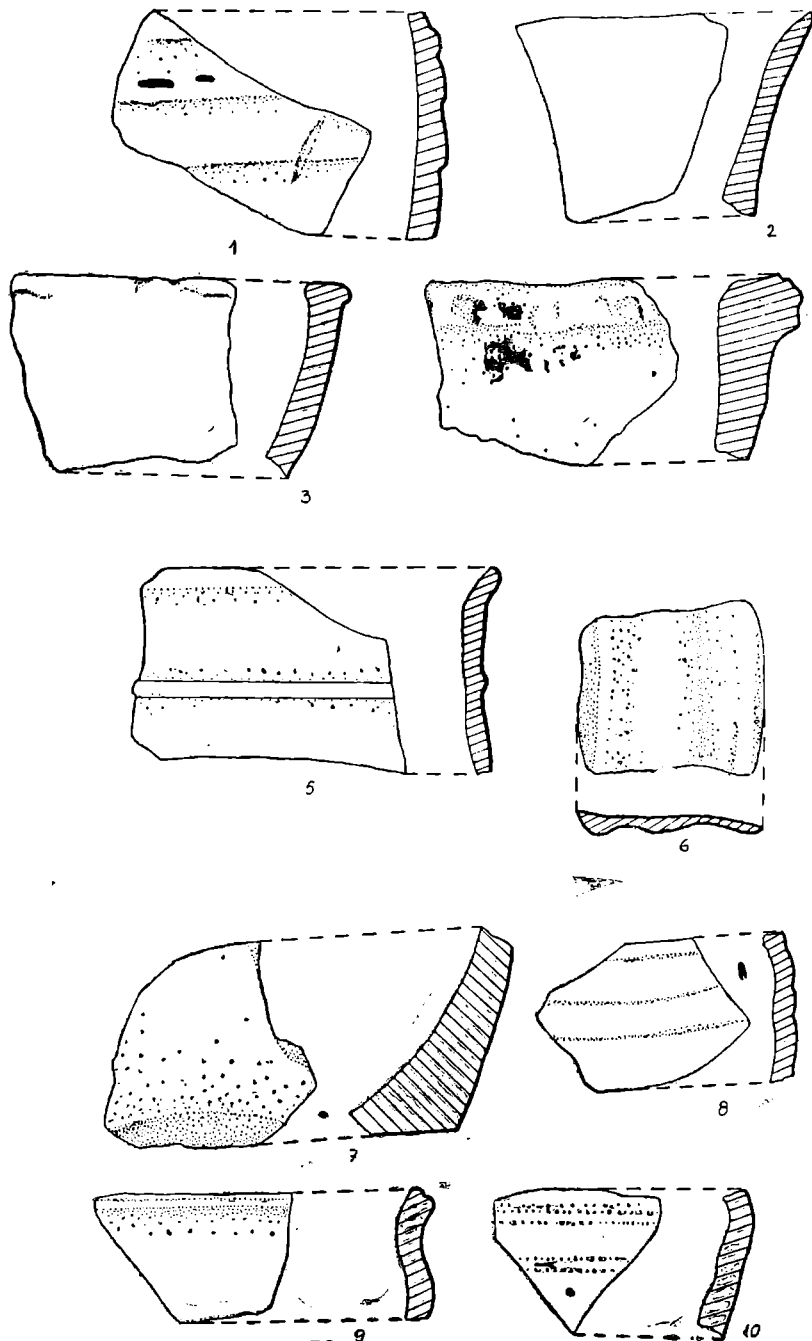

Fig. 3 Cerică descoperită în așezare ; 3, 4, perioada târzie a epocii bronzului (S IV)
 1, 6, 8 – 10, sec. III – IV (S. II).

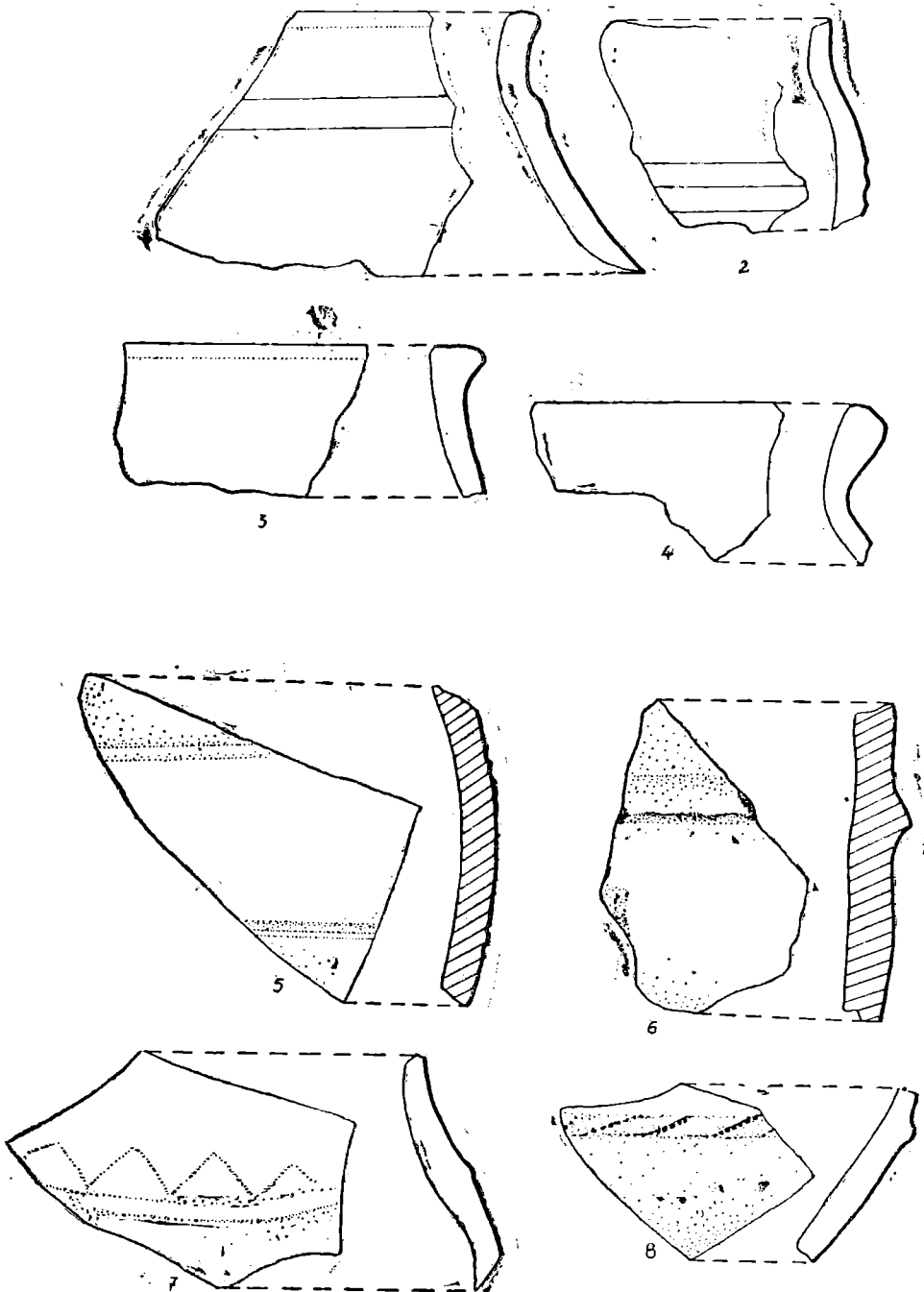

Fig. 4 — Ceramică descoperită în așezarea : 6, perioada tîrzie a epocii bronzului ; 1, 3, 5, 7, 8, sec. III — IV (S. IV).

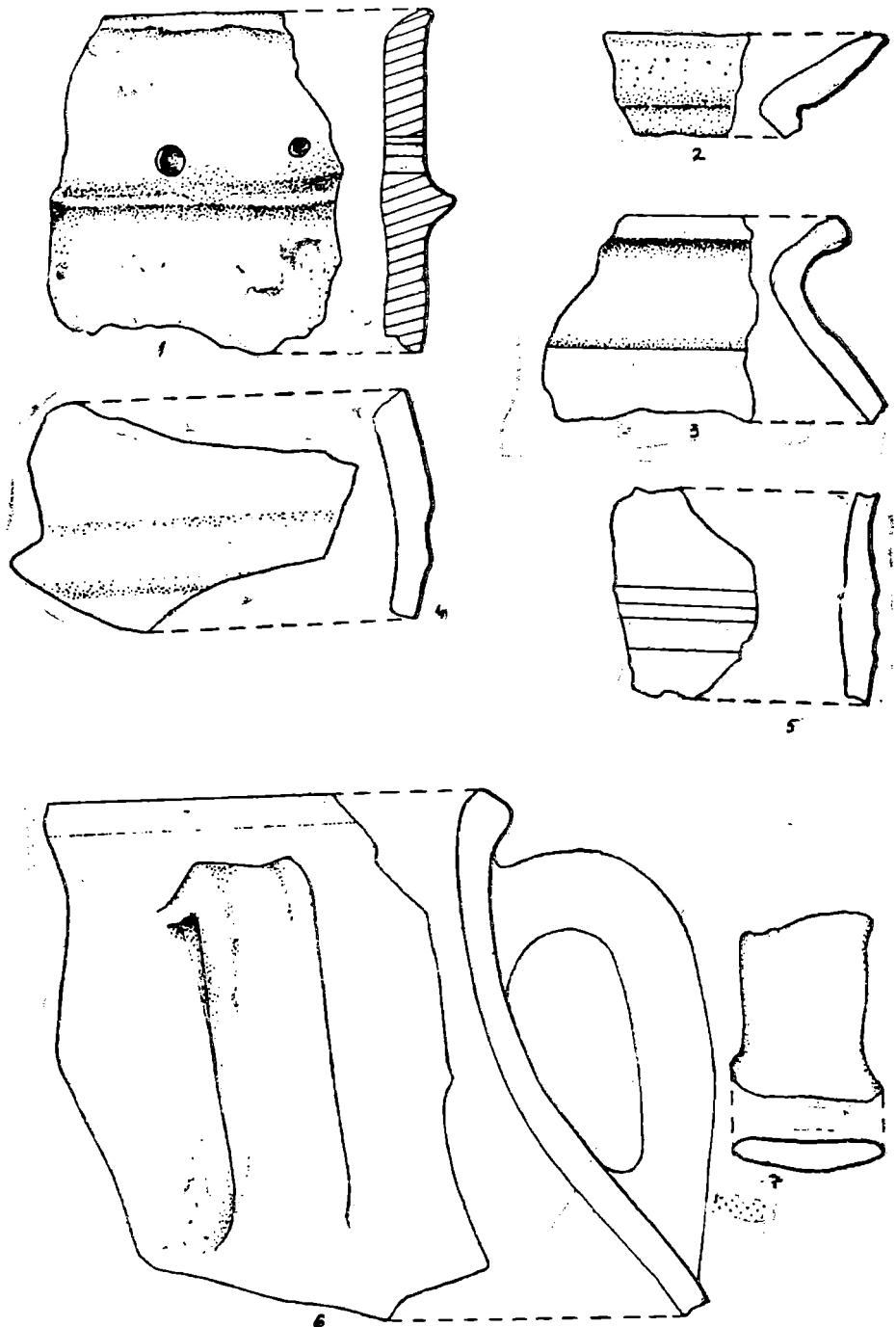

Fig. 5 — Ceramică descoperită în așezare: 1, 7, perioadă târzie a epocii bronzului; 2, 6, secolul IV î. e. n.

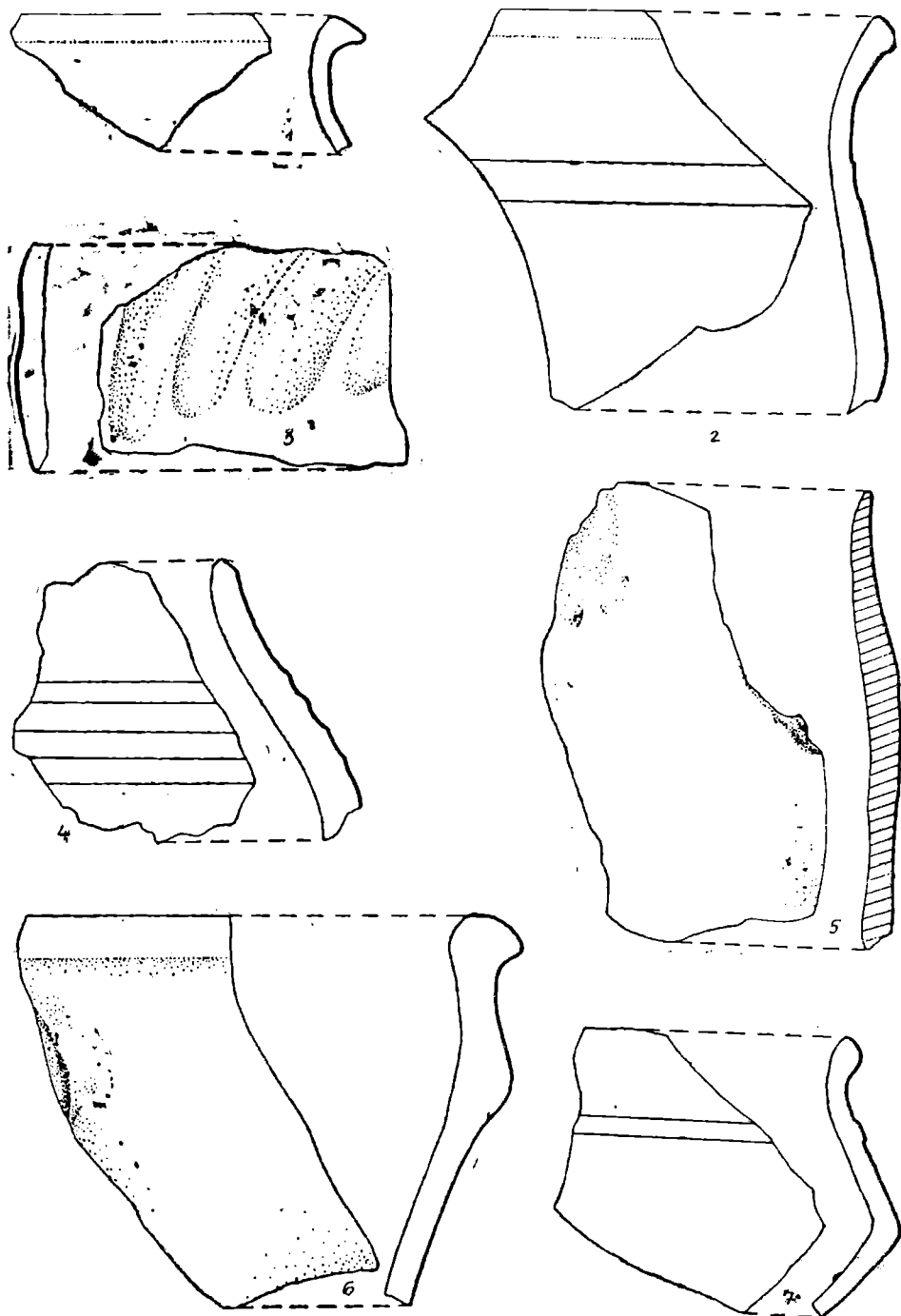

Fig. 6 — Ceramică descoperită în așezare : 1, 4, 6, 7, sec. III — IV (S. IV).

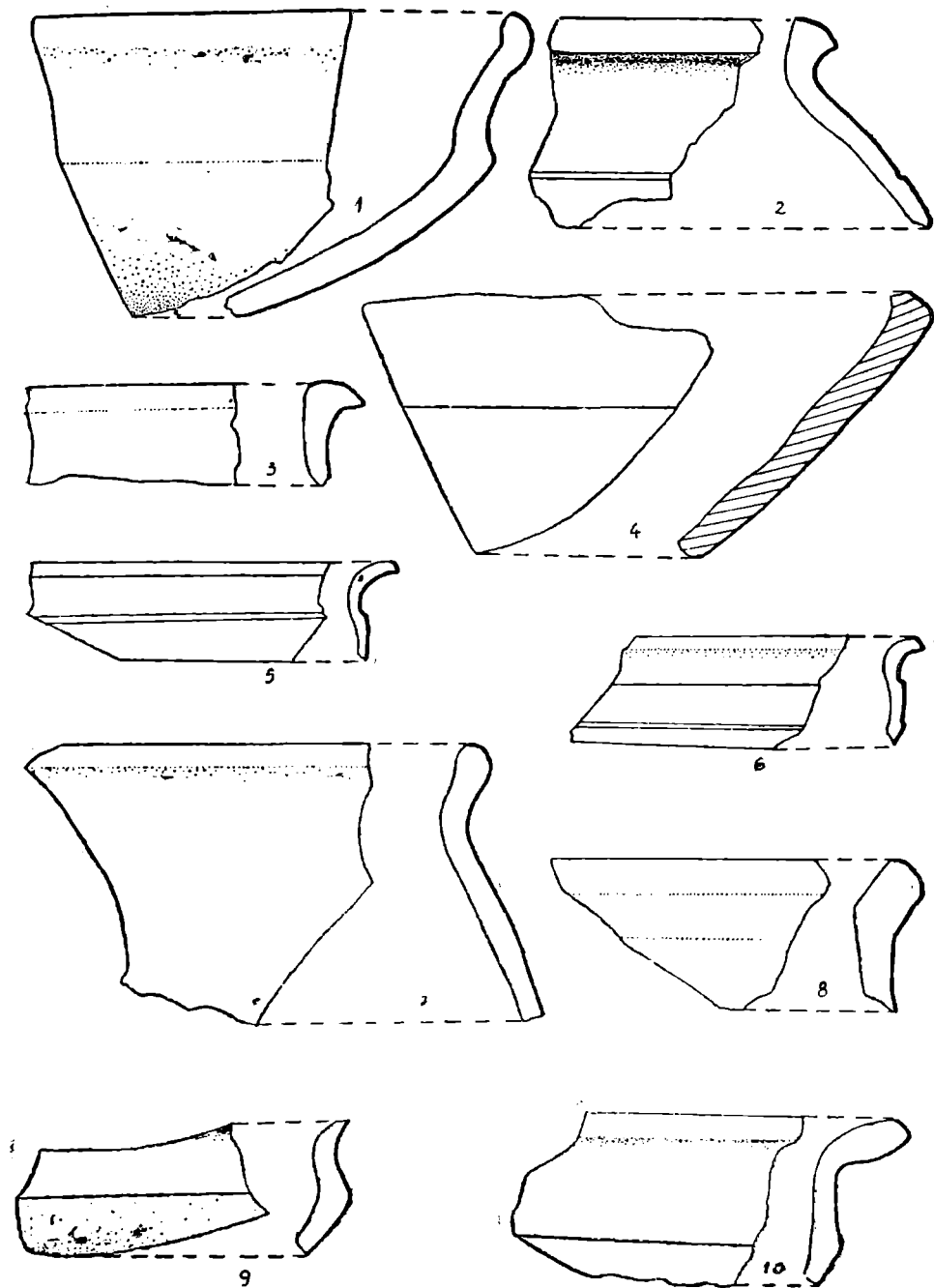

Fig. 7 — Ceramică descoperită în așezare : 1 — 10, sec. III — IV (S. IV).

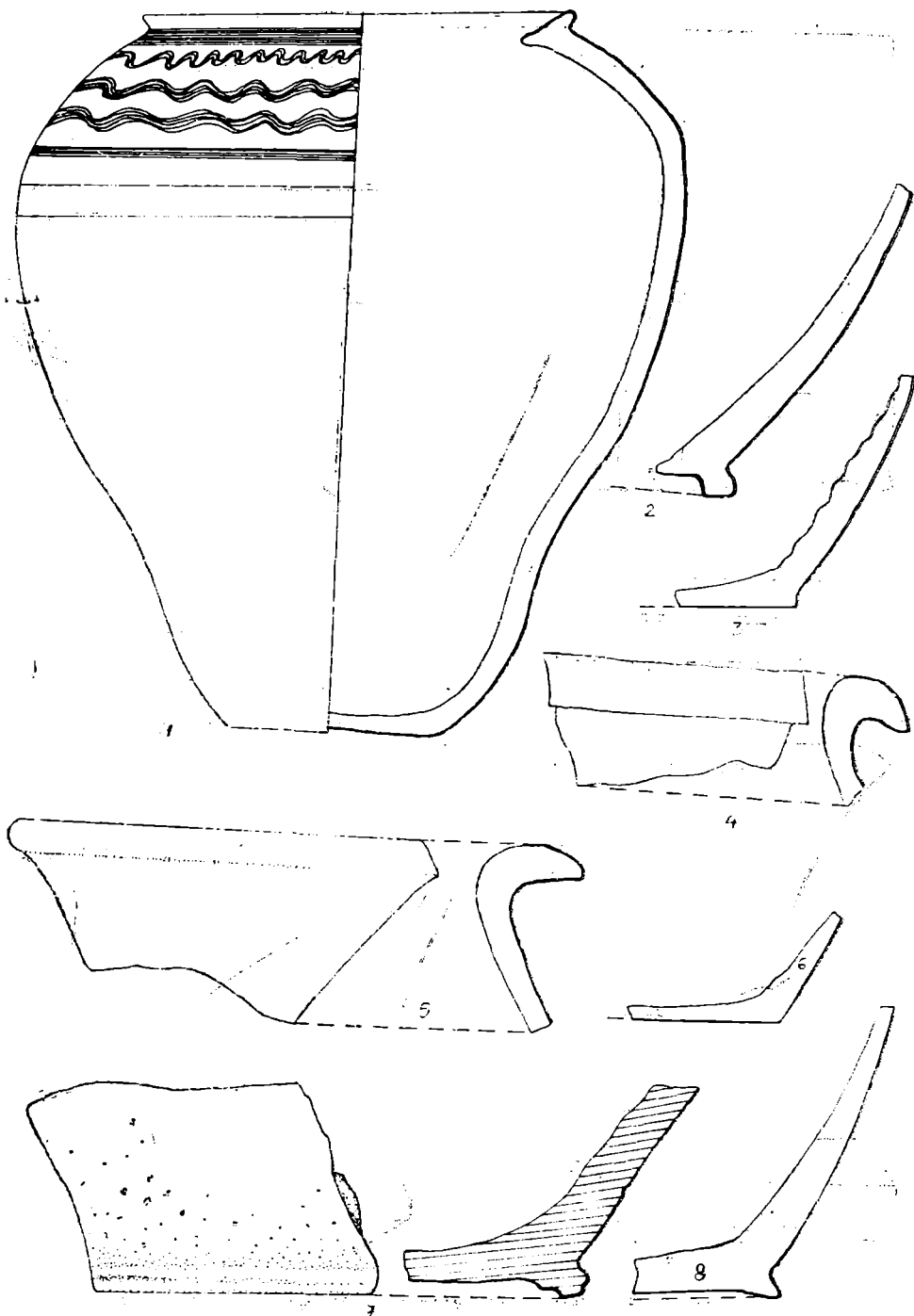

Fig. 8 — Ceramică descoperită în Căminuț, 1 — 8, sec. III — IV (S. IV)